MIGRAȚIA TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA POST-COVID-19. DE LA TENDINȚE ȘI ASPIRAȚII PERSONALE, LA PROGRAME ȘI POLITICI GUVERNAMENTALE

MARIA DIACON
VICTOR JUC
VICTORIA LISNIC
MIHAIL POTOROACA

Condițiile socio-economice precare din Republica Moldova sunt factori determinanți ai migrației masive, cu accentele plasate pe tineri și pe forța de muncă activă. Tendințele de migrație sunt determinate de alegerea condițiilor mai bune de trai, obținerea veniturilor mai ridicate, posibilitatea de a oferi copiilor condiții de școlarizare mai bune și perspectiva unui viitor sigur. În perioada pandemiei globale de COVID-19 fluxurile de migrație internațională din Republica Moldova au cunoscut o scădere semnificativă, iar rata netă a migrației s-a redus la 3–2,5‰, față de valorile anterioare de 9–18‰. În perioada post-pandemică (2022–prezent) asistăm la o reactivare a intențiilor de migrație, care trebuie înțeleasă și în contextul factorilor structurali și motivaționali care persistă de mai mulți ani. Așa cum este reliefat în literatura de specialitate, nivelul ridicat al migrației, în special în rândul tinerilor, reflectă descurajarea populației față de oportunitățile sociale și profesionale existente în țară: limitarea posibilităților de afirmare profesională, dificultatea obținerii unui loc de muncă stabil și bine plătit, precum și percepția unei calități scăzute a vieții. În aceste condiții, autoritățile și-au propus câteva obiective în vederea îmbunătățirii situației existente. Obiectivele reies în mare

Adresele de contact ale autorilor: Maria DIACON, doctor în științe politice, conferențiar universitar, cercetător științific coordonator, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat din Moldova, str. Academiei 3/2, mun. Chișinău, Republica Moldova, e-mail: mariadiacon@yahoo.com (ORCID: 0000-0002-3306-2886); **Victor JUC,** doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat din Moldova, str. Academiei 3/2, mun. Chișinău, Republica Moldova, e-mail: juc.victor@gmail.com (ORCID: 0000-0002-4413-2940); **Victoria LISNIC,** doctor în științe politice, cercetător științific, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat din Moldova, str. Academiei 3/2, mun. Chișinău, Republica Moldova, e-mail: vikalisnic@gmail.com (ORCID: 0009-0001-3101-3002); **Mihail POTOROACA,** cercetător științific, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat din Moldova, str. Academiei 3/2, mun. Chișinău, Republica Moldova, e-mail: mihailpotoroaca@gmail.com (ORCID: 0000-0002-2898-0093).

CALITATEA VIEȚII, XXXVII, nr. 1, 2026, pp. 71–84, https://doi.org/10.46841/RCV.2026.01.04

parte din prevederile electorale prezentate în alegerile parlamentare din 2021, reflectate în programele de guvernare ale Guvernului Gavriliţa (2021–2023) şi Guvernului Recean (2023–prezent). Deşi se observă o tendinţă de îmbunătăţire a condiţiilor de trai şi de muncă, ea se datorează investiţiilor masive din fondurile europene, nu neapărat capacităţilor guvernului de a conduce Republica Moldova spre un trai mai bun.

***Cuvinte-cheie**: migraţia tinerilor; motivaţii şi tendinţe de migraţie; fluxuri de migraţie; pandemia COVID-19; prevederi programatice; politici guvernamentale; condiţii de trai; condiţii de muncă.*

INTRODUCERE

În ultima perioadă de timp, omenirea se caracterizează printr-o formă de mișcare continuă. Unii sunt în căutarea unui loc de muncă sau a unor oportunități economice, alții optează pentru a se alătura familiei sau pentru a studia și, în cele din urmă, mulți se deplasează pentru a scăpa de conflicte, persecuții sau încălcări ale drepturilor omului la scară largă.

Prezentul studiu are un caracter interdisciplinar, în care am trasat următoarele obiective:

1. Analiza influenței pandemice asupra fluxurilor de migrație, tendințelor și motivațiilor cetățenilor Republicii Moldova în general și a tinerilor în special;
2. Realizarea analizei comparative în baza a trei cercetări realizate în perioada 2020–2023, privind intențiile de migrație a tinerilor;
3. Analiza prevederilor programatice și a politicilor implementate în domeniul migrației, cu accentele plasate pe tineri.

Potrivit datelor Departamentului Afacerilor Economice și Sociale al Secretariatului Națiunilor Unite, în 2024 numărul global de migranți internaționali a fost de 304 milioane, o cifră care aproape s-a dublat în comparație cu cea din 1990, când existau aproximativ 154 de milioane de migranți internaționali în întreaga lume (UN 2024). Acest fenomen alarmant a afectat și Republica Moldova, aceasta din urmă având una dintre cele mai înalte rate de emigrare din lume. În conformitate cu datele și constatările inițiativei Uniunii Europene *„Migration EU expertise”* (MIEUX+), implementată de Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicii în Domeniul Migrației, numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc în străinătate ajunge la peste 1 milion de persoane, ceea ce indică o rată a emigrației de aproximativ 38% din numărul total al populației. O treime din moldovenii care planifică să emigreze sunt tineri care își doresc copii (Ivan și Tabac 2022). Dacă acum 10 ani, doar 24% din tineri cu vârsta cuprinsă între 18–23 ani erau peste hotarele țării, în prezent ponderea lor deja a ajuns la 40%.Potrivit Biroului Național de Statistică al Republica Moldova (BNS), la 1 ianuarie 2025 numărul tinerilor cu vârsta cuprinsă între 14–34 ani era de 544,0 mii persoane (22,8% din numărul total al populației cu reședință obișnuită în țară). Cifra este mult mai mică decât acum cinci ani, când în țară erau peste 710 mii de tineri. Doar într-un singur an, în

comparație cu anul precedent, numărul populației cu vârsta de 14–34 ani a scăzut cu 23,7 mii persoane sau cu 4,2% (BNS 2024). Motivele principale invocate de tinerii care intenționează să emigreze țin fie de oportunitățile economice, caracterizate de un trai mai bun, salarii mai mari și șanse de angajare mai avantajoase, fie de infrastructura modernă, drumuri, școli și spitale de calitate, fie că este vorba de o educație mai bună în școli și universități de renume sau pur și simplu din curiozitate. În consecință, plecarea tinerilor, în special a celor educați și calificați, așa numitul *„brain drain”*, afectează grav potențialul economic al țării, reduce numărul populației active influențând în același timp dramatic natalitatea și potențialul reproductiv al țării.

O analiză comparativă ce caracteriza procesele de migrațiune din Republica Moldova, în ultimii cinci ani, efectuată în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova (*Tabelul nr. 1*), denotă că numărul persoanelor care au părăsit teritoriul țării (emigranți) este cu 26,14% mai mare decât al celor care au intrat (imigranți), indicând o cifră absolută de peste 185 mii de persoane (BNS 2023).

Tabelul nr. 1

Imigranți și emigranți pentru anii 2019–2023

Categorie	2019	2020	2021	2022	2023	Total
Imigranți	116 196	65 167	68 356	177 875	97 517	525 111
Emigranți	153 289	72 372	113 769	241 448	130 084	710 962

Sursa: Biroul Național de Statistică. https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/34.

PANDEMIA DE COVID-19 ȘI IMPACTUL MAJOR ASUPRA MIGRAȚIEI TINERILOR

Pandemia COVID-19 a avut un impact major asupra migrației forței de muncă, inclusiv cea din Republica Moldova, afectând simultan volumul, motivația și veniturile migranților. Potrivit lui Gheorghe Mosneaga (2023), un sondaj al Organizației Internaționale pentru Migrație realizat în perioada de început a pandemiei printre cetățenii aflați peste hotarele Republicii Moldova a arătat că 83% dintre migranții moldoveni au înregistrat pierderi de venituri sau locuri de muncă, iar peste 55 000 de persoane din cei aproape 350 000 dintre migranții pe termen scurt s-au întors în țară înainte de declararea stării de urgență[1]. În total, aproximativ

[1] Starea de urgență în Republica Moldova a fost instituită la 17 martie 2020 pentru o perioadă de 60 de zile, prin decizia Parlamentului. Ulterior, ea a fost înlocuită cu „starea de urgență în sănătate publică” și gestionată de Comisia națională extraordinară de sănătate publică (CNESP). Această situație a fost prelungită ulterior de mai multe ori. CNESP anulează starea de urgență de sănătate publică la 16 aprilie 2022.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120817&lang=ro

30% dintre migranții originari din Republica Moldova, participanți la studiul realizat de OIM și-au exprimat intenția de a reveni temporar acasă, iar 28% dintre respondenți au declarat că își propun să reemigreze după pandemie, subliniind nevoia de mecanisme de sprijin pentru o migrație sigură și legală[2]. Totodată, autorul arată că pandemia, urmată de agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei, a dus la o scădere accentuată a numărului de migranți moldoveni aflați în Rusia. Cel mai mare număr de cetățeni din Republica Moldova aflați în țara menționată s-a înregistrat în 2014 (586 mii), după care are loc o scădere constantă până în 2020 (scădere care poate fi pusă pe seama anexării Crimeei și conflictului din regiunea Donbas). În mai 2022 erau înregistrați doar 76 645 de cetățeni moldoveni, de aproape 3,5 ori mai puțini decât în 2020 și de peste șapte ori mai puțini comparativ cu 2014 (Moșneaga 2023). Putem afirma că aspectul de securitate (sanitară, fizică, politică) joacă un rol important în selecția țărilor de destinație a migranților.

În perioada pandemiei COVID-19 (2020–2021), fluxurile de migrație internațională din Republica Moldova au cunoscut o scădere semnificativă, iar rata netă a migrației s-a redus la 3–2,5‰, față de valorile anterioare de 9–18‰ (Gagauz, Tabac și Pahomii 2023). Fluxurile migratorii s-au diminuat de peste cinci ori comparativ cu anii precedenți. Pentru prima dată, numărul emigranților s-a apropiat de cel al imigranților, soldul migratoriu fiind de -7,2 mii persoane în 2020 și -6,6 mii în 2021 (Ivan și Tabac 2022). Această contracție temporară a fost determinată de restricțiile de circulație și de instabilitatea economică globală, care au limitat mobilitatea tinerilor (15–34 ani). În același timp, s-a observat o creștere a migrației de revenire în rândul adulților maturi (40–70 ani), reflectând o reacție adaptativă la contextul de criză (Gagauz, Tabac și Pahomii 2023).

Autorii Marina Popa și Olivia Plămădeală (2023) referindu-se la o analiză făcută de expertul în economie Veaceslav Ioniță, notează o scădere ușoară a intenției de migrare între 2019–2021 (de la 30,1% la 28%), explicată prin restricțiile de circulație și blocajele educaționale provocate de pandemia COVID-19. Ei observă că după liberalizarea regimului de vize din 2014 fluxurile studențești au crescut constant, atingând un vârf în 2017–2018, pentru ca ulterior să scadă temporar în 2020 din cauza pandemiei și să reînceapă să crească după 2021 (Popa și Plămădeală 2023).

Reactivarea intențiilor de migrație în perioada post-pandemică trebuie înțeleasă și în contextul factorilor structurali și motivaționali care persistă de mai mulți ani. După cum subliniază Tatiana Tabac (2021), nivelul ridicat al migrației, în special în rândul tinerilor, reflectă dezamăgirea populației față de oportunitățile sociale și profesionale existente în țară: limitarea posibilităților de afirmare

https://moldova.europalibera.org/a/intamplarile-celor-aproape-trei-ani-de-stare-de-urgenta/32718839.html

[2] Sondajul s-a desfășurat în perioada 17 aprilie – 17 mai 2020, în format online, pe un grup de 1186 de respondenți din 10 țări.

https://moldova.un.org/sites/default/files/2020-07/IOM%20Diaspora%20Survey%20Report-RO_FINAL_0.pdf

profesională, dificultatea obținerii unui loc de muncă stabil și bine plătit, precum și percepția unei calități scăzute a vieții. În același timp, Republica Moldova se află într-un proces inevitabil de competiție cu țările de destinație, care, datorită unui nivel înalt de dezvoltare socio-economică, atrag segmentul cel mai talentat și dinamic al tineretului. Migrația nu începe să se reducă decât atunci când țara de origine atinge un nivel de trai confortabil, comparabil, chiar dacă nu egal, cu cel al țărilor de destinație (Tabac 2021).

Pentru o înțelegere mai detaliată a procesului de migrație în rândul tinerilor din Republica Moldova, Marina Popa și Olivia Plămădeală (2023) au realizat studiul de caz „Migration of Students and Children Abroad", desfășurat în mai 2022, bazat pe un chestionar aplicat unui eșantion de 282 de tineri din două licee din Chișinău și o instituție de învățământ superior (157 elevi din liceele „Mihail Sadoveanu" și „Ștefan cel Mare" din Chișinău și 125 studenți ai Academiei de Studii Economice din Moldova). Participanții la studiu au avut vârste cuprinse între 17–20 de ani. Studiul a avut printre obiective cercetarea atitudinilor față de plecarea din țară, a motivațiilor migrației educaționale, determinarea probabilității de întoarcere a tinerilor după studii în țară.

Rezultatele obținute de Marina Popa și Olivia Plămădeală arată că 70% dintre tinerii participanți la studiu din cadrul Academiei de Studii Economice, din anii I și II de studiu, își doresc să învețe în străinătate, în timp ce 27% resping ideea, iar 3% sunt indecișii. Principalele motivații pentru migrație ar fi: oportunități educaționale superioare în străinătate, burse sau sprijin financiar pentru studii, șanse mai mari de carieră și salarii mai bune după absolvire, nevoia de schimbare și experiență internațională, influența părinților sau rudelor deja stabilite în afara țării. Majoritatea respondenților declară însă intenția de a reveni în Republica Moldova după finalizarea studiilor (Popa și Plămădeală 2023).

Un studiu realizat de Hachi, Morozan și Popa (2021) evidențiază, de asemenea, că Pandemia COVID-19 a determinat creșterea fluxurilor de migrație de revenire în Republica Moldova. Cercetătorii au realizat o anchetă online, cu un chestionar aplicat în rețelele de socializare (*Facebook, Odnoklassniki*). Scopul sondajului a fost de a obține informații de la prima sursă despre migranții reîntorși. Chestionarul avea 15 întrebări și se adresa persoanelor care au locuit în străinătate mai mult de șase luni și care la momentul desfășurării investigației se întorceau în țară. Ancheta a fost completată de 85 de persoane, în perioada 15 ianuarie – 17 februarie 2021. Majoritatea respondenților (72%) au vârsta cuprinsă între 18–40 de ani. Studiul a arătat că participanții au migrat anterior pentru muncă (74%) sau studii (10%), iar principalele motive ale revenirii au fost reîntregirea familiei și dorul de părinți/rude. Potrivit concluziilor autorilor, în contextul post-pandemic, motivațiile afective și familiale au avut o greutate mai mare în decizia de a reveni, decât cele economice (Hachi, Morozan și Popa 2021).

O cercetare recentă realizată de Mariana Crîșmaru (2023) în cadrul Institutului Național de Cercetări Economice examinează intențiile de emigrare ale tinerilor din Republica Moldova, evidențiind particularitățile acestora în contextul

post-pandemic. Studiul, bazat pe datele investigației sociologice „Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite" (ianuarie–februarie 2023), a analizat un eșantion de 450 de tineri din instituții de învățământ profesional tehnic și superior. Rezultatele indică faptul că migrarea în scop de muncă reprezintă cea mai frecventă intenție de mobilitate în rândul tinerilor, fiind declarată de 74% dintre elevii instituțiilor de învățământ profesional tehnic secundar, 61% dintre studenții instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar și 45% dintre cei din universități. Prin contrast, intențiile de emigrare pentru studii se situează la niveluri mai reduse (39% în rândul studenților instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar, 24% în instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar și 18% în universități) (Crîșmaru 2024). Analiza evidențiază, de asemenea, rolul percepțiilor subiective asupra viitorului și al încrederii în sistemul educațional. Tinerii care consideră că școala nu îi pregătește adecvat pentru piața muncii au o probabilitate de două ori mai mare de a manifesta intenții de emigrare pentru studii, iar cei pesimiști privind viitorul țării sunt semnificativ mai predispuși să planifice plecarea peste hotare. De asemenea, prezența rudelor în străinătate amplifică intențiile de migrație, confirmând existența unui model de migrație inter generațională și importanța rețelelor transnaționale de suport. Intențiile de emigrare ale tinerilor moldoveni sunt determinate preponderent de factori economici și percepția lipsei de oportunități profesionale interne, accentuate în contextul post-pandemic și al crizelor multiple (Crîșmaru 2024).

După anul 2022, pe lângă motivele economice și educaționale tradiționale, migrația a început să fie influențată tot mai mult de considerente de securitate. Potrivit lui Grigoraș (2023), odată cu izbucnirea războiului din Ucraina, teama privind siguranța personală și instabilitatea regională a devenit un factor suplimentar al intenției de plecare. În condițiile incertitudinii geopolitice și ale vulnerabilităților economice, o parte a populației a început să perceapă migrația ca strategie de protecție, nu doar ca oportunitate de dezvoltare (Grigoraș 2023).

O altă cercetare realizată în iunie 2025 evidențiază faptul că în acea perioadă intenția moldovenilor de a migra a fost cea mai mică din ultimii nouă ani. Expertul în politici economice Veaceslav Ioniță afirmă în acest sens că: „Toți cei care au dorit au plecat și a fost epuizată baza celor care vor să plece" (IDIS „Viitorul" 2025). Sondajul arată că cea mai mare intenție de a pleca peste hotare a fost din partea tinerilor de la 18 la 29 de ani (26,3%),iar cel mai mult și-au dorit să plece tinerii din mediul rural, circa 36% sau fiecare al treilea tânăr.

Ne vom referi în continuare la o analiză comparativă proprie privind intențiile de migrație a tinerilor. În perioada 2020–2023, Centrul Sociologie și Psihologie Socială al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova a efectuat trei cercetări cantitative reprezentative pentru populația adultă a Republicii Moldova, după cum urmează: iulie – august

2020 (1 202 respondenți), noiembrie–decembrie 2021 (1 698 respondenți), martie 2023 (1 242 respondenți)[3].

Multe din întrebările celor trei sondaje s-au repetat pentru a putea analiza datele longitudinal. Una dintre întrebări se referea la intenția de emigrare: „Dacă ați avea o ocazie de a pleca din Republica Moldova, cum ați proceda?" (*Tabelul nr. 2*). Conform sondajelor realizate se observă o anumită evoluție a intențiilor de migrație în rândul tinerilor din Republica Moldova. Datele surprind perioada pandemiei COVID-19 și anii imediat post-pandemici, când mobilitatea internațională a fost restricționată, dar ulterior reluată treptat.

Tabelul nr. 2

Dacă ați avea o ocazie de a pleca din Republica Moldova, cum ați proceda? (Răspunsurile pentru anii 2020, 2021, 2023)

	Aș pleca pentru totdeauna			Aș pleca pentru o perioadă			Nu aș pleca			Nu știu/non răspuns		
	2020	2021	2023	2020	2021	2023	2020	2021	2023	2020	2021	2023
16–24 ani	32,3 %	21,9 %	18,2 %	51,0 %	70,5 %	61,0 %	5,8 %	0,9 %	14,5 %	11,0 %	6,7 %	6,3 %
25–29 ani	20,9 %	31,8 %	26,6 %	57,0 %	44,3 %	40,4 %	15,7 %	17,0 %	17,4 %	6,4 %	6,8 %	15,6 %
Total tineri (16–24 ani)	26,3 %	26,3 %	21,6 %	54,1 %	59,0 %	52,6 %	11,0 %	8,0 %	15,7 %	8,6 %	6,8 %	10,1 %

Sursa: Elaborat de autori în baza cercetărilor realizate de CSPS al ICJPS al USM, în cadrul proiectului „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană".

Analiza evoluției din perioada 2020–2023 arată că intențiile de migrație a tinerilor din Republica Moldova își păstrează o dimensiune predominant temporară, iar intenția de emigrare definitivă este în declin lent, dar constant. Proporția tinerilor care declară că ar pleca pentru totdeauna a rămas constantă în anii 2020 și 2021 (26,3%), însă a scăzut la 21,6% în 2023. Categoria „aș pleca pentru o perioadă" rămâne cea dominantă în toate cele trei valuri de cercetare, oscilând între 54–59%. Ponderea celor care afirmă că nu ar pleca din Republica Moldova aproape s-a dublat între 2021 și 2023, de la 8,0% la 15,7%.

Dacă facem o analiză pe subgrupe de vârstă a tinerilor, în rândul respondenților de 16–24 ani, descoperim că intenția de a pleca „pentru totdeauna" scade constant (de la 32,3% în 2020 la 18,2% în 2023), în timp ce ponderea celor care ar pleca „pentru o perioadă" rămâne dominantă, deși în ușoară scădere după

[3] Datele au fost colectate în cadrul Proiectului instituțional: 20.80009.1606.13 „Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană", (2020−2023), director de proiect dr. Victor Mocanu.

2021 (70,5%). Această evoluție sugerează o orientare mai pragmatică și temporară a migrației, precum și o creștere a ponderii celor care nu ar pleca deloc (14,5% în 2023).

Pentru grupa de 25–29 ani, tendința este mai echilibrată: intenția de plecare definitivă a crescut în 2021 (31,8%), dar s-a redus ulterior la 26,6%, în timp ce intenția de plecare temporară a scăzut gradual (de la 57,0% în 2020 la 40,4% în 2023). Aceasta indică o stabilizare relativă a atitudinilor față de migrație, posibil asociată cu consolidarea statutului profesional și familial.

Migrația rămâne unul dintre principalii factori care modelează evoluțiile demografice și economice ale Republicii Moldova. Potrivit lui Valeriu Sainsus, în 2023 circa 20% din resursele de muncă ale țării activau peste hotare, iar tinerii de vârstă reproductivă (15–34 ani) reprezintă aproximativ 40% dintre emigranți. Acest fapt determină nu doar o reducere semnificativă a potențialului forței de muncă interne, ci și o îmbătrânire accelerată a populației (Valeriu Sainsus 2023).

Deși Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă recunoaște contribuția pozitivă a migranților la creșterea incluzivă și la dezvoltarea durabilă, fenomenul migrației în masă, în special a celei nereglementate, a provocat și continuă să provoace nenumărate tensiuni, atât in țările de origine, cât și în țările de destinație. Multe dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei conțin ținte și indicatori relevanți pentru migranți sau migrație. Spre exemplu Obiectivul ODD 10.7 solicită țărilor să *„faciliteze migrația și mobilitatea ordonată, sigură, regulată și responsabilă a persoanelor, inclusiv prin implementarea unor politici de migrație planificate și bine gestionate”*. În acest context vom realiza o radiografiere a migrației din perspectiva prevederilor programatice ale partidelor politice în campania electorală din 2021, în plină pandemie, și a programelor de guvernare implementate în perioada 2021–2023 și 2023 – prezent în Republica Moldova.

DE LA PREVEDERI PROGRAMATICE, LA POLITICI GUVERNAMENTALE ÎN DOMENIUL MIGRAȚIEI

La 11 iulie 2021 în Republica Moldova s-au desfășurat alegeri parlamentare anticipate. Alegătorii au ales între 23 de candidați electorali – 20 de partide politice, două blocuri electorale și un candidat independent. Prezența la vot a fost de 52,30%, pragul de validare de 1/3 din numărul alegătorilor înscriși în listele electorale fiind depășite, iar alegerile pot fi considerate valide. Astfel, în urma realizării exercițiului democratic, în Parlamentul de legislatură a XI-a au acces două partide politice – Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) cu 63 de mandate, Partidul Șor, cu 6 mandate, declarat neconstituțional în urma deciziei Curții Constituționale a Republicii Moldova la 19 iunie 2023, și un bloc electoral – Blocul Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BECS), cu 32 de mandate.

O scurtă incursiune în platformele și programele electorale ale candidaților care au acces în parlament cu referire la migrație evidențiază o atenție diminuată pentru acest domeniu, migrația, ca fenomen și ca nivel, fiind doar un element de

atac la adresa guvernării din partea opoziției. Astfel, PAS și-a propus pentru următorii 4 ani de mandat doar un singur obiectiv dedicat domeniului migrației – negocierea în continuare a unor noi acorduri bilaterale de securitate socială cu statele de destinație a lucrătorilor migranţi. (Program electoral PAS2021)

Partidul ȘOR nu face nici o referință la domeniul migrației și, respectiv, nu vine nici cu un plan de îmbunătățire în această privință (Program electoral Partidul ȘOR 2021).

În schimb, BECS realizează o analiză succintă a motivului pentru care migrația este în continuă creștere. Programul electoral prevede că „Un neajuns semnificativ este amplasarea dezechilibrată a întreprinderilor industriale pe teritoriul republicii, acestea fiind, în mod preponderent, concentrate în două municipii – în Chișinău (51% din totalul producţiei industriale) şi la Bălţi (22%). Cele 32 de raioane şi Găgăuzia generează doar 27% din volumul total al producției industriale. Dezindustrializarea economiilor locale influențează negativ nivelul de trai al populaţiei şi provoacă migrarea forței de muncă peste hotare. Noi considerăm că accelerarea ritmului de dezvoltare a infrastructurii locale este vitală pentru orașele și satele din Moldova, care trebuie să devină atractive și confortabile, în primul rând, pentru viața oamenilor, ceea ce va contribui la stoparea migrației în afara țării, și, în al doilea rând, pentru mediul de afaceri și investiții private, de care au nevoie stringent economiile locale” (Program electoral BECS 2021).

Politicienii vin chiar cu soluții în acest sens, sugerând următoarele: „Politica vizează creșterea nivelului de asigurare a localităților cu sisteme publice de alimentare cu apă, canalizare și gaze, îmbunătățirea calității drumurilor locale, extinderea sistemelor de iluminat stradal, construcția și modernizarea obiectivelor sociale legate în primul rând de educația și sănătatea copiilor, inclusiv sport, obiective culturale și de educație extrașcolară. Implementarea politicii de dezvoltare a infrastructurii locale prevede participarea activă a autorităților locale, creșterea volumului finanțării bugetare, inclusiv prin extinderea capacităților financiare ale bugetelor locale” (Program electoral BECS 2021). Prevederile programatice sunt foarte bune și necesare, doar că ele nu se diferențiază cu nimic de promisiunile electorale din scrutinele precedente și cu cele ale contracandidaților. Totodată aceste propuneri nu pot fi acoperite financiar, deoarece statul nu a înregistrat nici o creștere economică semnificativă de la un mandat la altul. Toate investițiile realizate în economie, educație, sănătate, apărare și, respectiv, creșterile în aceste domenii, au fost și continuă să fie realizate cu suportul semnificativ al partenerilor externi. Cea mai mare pondere în oferirea suportului financiar este deținută de Uniunea Europeană. Potrivit datelor oferite de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova, 81,5% din investițiile străine directe în economie vin din Uniunea Europeană (date din 2023).

Pentru a realiza trecerea de la prevederile electorale în domeniul migrației la acțiunile de realizare vom face referință la Planul de activitate al Guvernului Republicii Moldova *Moldova vremurilor bune,* (Program de guvernare 2021)

aprobat după alegerile parlamentare din 2021 și formarea Guvernului Gavrilița (2021–2023). Astfel, în cadrul documentului regăsim o radiografiere a situației de fapt, în care se precizează că Republica Moldova suferă de multiple deficiențe structurale, aprofundate de calitatea slabă a guvernării de-a lungul anilor. Sărăcia şi deznădejdea au cuprins pături largi ale societăţii. Instituţiile statului au fost aservite intereselor unor grupuri criminale. Întreprinderi de stat au ajuns în prag de faliment după ce ani la rând au fost furate de conduceri legate de grupări corupte. Încrederea în sistemul de justiţie este la minime istorice. Confruntaţi cu nevoia de supravieţuire sau în căutarea unei vieţi mai bune, mulţi cetăţeni au emigrat. Admirăm realizările pe care ei şi copiii lor le obţin peste hotare în economie, muncă, sport, ştiinţă, artă, dar, în timp, conştientizăm potenţialul enorm pierdut de ţara.

De asemenea, migrația este vizată ca factor declanșator în lista principalelor provocări de dezvoltare a țării. Conform aceluiași program de guvernare (2021, 6), observăm că unii factori reprezintă provocări cu un potenţial latent, cum ar fi nivelul înalt de corupţie, sărăcia, migraţia declinul demografic, lipsa coeziunii sociale şi starea de criză în economia naţională. Republica Moldova se confruntă cu o descreştere şi o îmbătrânire rapidă a populaţiei. Sunt tot mai multe localităţi rurale mici, izolate, populate majoritar de persoane vârstnice şi care trăiesc solitar. Populaţia cu reşedinţă obişnuită a ţării a scăzut de la 2,87 milioane oameni în ianuarie 2014 la 2,60 milioane în ianuarie 2021, iar vârsta medie a crescut de la 37,4 ani la 39,6 ani în aceeaşi perioadă. Deşi această dinamică este, într-o anumită măsură, determinată de tranziţia spre rate mai mici de fertilitate, criza demografică este în cea mai mare parte cauzată de emigrarea populaţiei, în special, a celei tinere. Din această cauză, ţara se confruntă cu un deficit acut de capital uman, observat în toate mediile de reşedinţă, toate regiunile şi toate sectoarele economice, mai ales, în sectorul public. Populaţia emigrată pe termen lung a crescut, estimativ, de la 710 mii persoane în 2014 la 880 mii în 2020, acesta fiind poate cel mai concludent indicator care totalizează impactul politicilor de dezvoltare asupra bunăstării oamenilor.

Conținutul Planului atestă că autoritățile au păstrat promisiunea electorală, de negociere a acordurilor de protecție socială a cetățenilor moldoveni aflați la muncă peste hotare și la capitolul Politici sectoriale – Protecție socială și muncă identificăm „Negocierea în continuare a unor noi acorduri bilaterale de securitate socială cu statele de destinaţie a lucrătorilor migranţi.”

Reiterăm că până în prezent, Republica Moldova, prin Ministerul Muncii și Protecției Sociale, are încheiate acorduri bilaterale în domeniul securității sociale cu 18 state: Republica Bulgaria, Republica Portugheză, România, Marele Ducat de Luxemburg, Republica Austria, Republica Estonia, Republica Cehă, Regatul Belgiei, Republica Polonă, Ungaria, Republica Lituania, Republica Federală Germania, Republica Turcia, Republica Belarus, Republica Italiană, Republica Elenă, Regatul Spaniei și Republica Letonia, dintre care 16 sunt în vigoare. Acordurile stabilesc un cadru de garanţii de securitate socială pentru cetăţenii

Republicii Moldova, care desfășoară sau au desfășurat o activitate de muncă legală pe teritoriul statelor respective. În baza lor, persoanele îndreptăţite pot beneficia de pensii pentru limită de vârstă, pensii de dizabilitate cauzată de afecţiuni generale, pensii și indemnizaţii de dizabilitate în urma accidentelor de muncă sau cauzate de boli profesionale, pensii de urmaș. Potrivit legislaţiei, fiecare stat contractant achită partea de pensie calculată proporţional perioadei de asigurare realizate pe teritoriul propriu. Astfel, persoanele pot beneficia de prestaţiile dobândite în statul în care și-a desfășurat activitatea, pe teritoriul statului de domiciliu (MMPS 2024).

La 16 februarie 2023, în Republica Moldova a fost numit un nou guvern, condus de Dorin Recean. Noul program de guvernare, „Moldova prosperă, sigură, europeană", aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 28 din 16 februarie 2023, viza migrația la capitolul „Afaceri externe și integrare europeană" (Program de guvernare, 2023). Astfel, este prevăzută expres continuarea modernizării și digitalizării serviciilor consulare pentru diaspora, promovarea instrumentelor juridice de protecție socială a lucrătorilor migranți moldoveni, sprijinirea asociațiilor culturale și asigurarea condițiilor favorabile pentru participarea cetățenilor la alegerile din Republica Moldova.

În Raportul cu privire la activitatea Guvernului în anul 2023, la același capitol dedicat Integrării europene și afaceri externe identificăm următoarele: „În contextul angajamentului său față de diaspora și consolidarea legăturilor cu comunitățile moldovenești din străinătate, Guvernul a implementat politici ample de sprijin și facilitare a revenirii și reintegrării cetățenilor afectați de migrație, precum și de modernizare a serviciilor consulare pentru a asigura accesibilitate și eficiență crescută. Au fost aprobate 2 programe naționale vizionare importante: Programul național „Diaspora" pentru anii 2024–2028 și Programul național de stimulare a revenirilor și facilitare a reintegrării pentru 2023–2027".

La capitolul „Afaceri interne" (2023, 156) identificăm că modernizarea sistemului de coordonare a securității frontierei de stat și asigurarea unui management eficient al politicilor migraționale au reprezentat obiective majore în domeniul afacerilor interne. În acest sens, a fost aprobat proiectului de lege privind frontiera de stat, implementând conceptul european de management integrat al frontierei. Prin adoptarea Legii privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor, a fost instituit un instrument eficient pentru prevenirea activităților teroriste și contracararea evenimentelor criminale atât la intrarea în Republica Moldova prin punctul de trecere a frontierei „Aeroportul Internațional Chișinău" cât și pe întreg teritoriul țării. De asemenea, au fost perfecționate reglementările în domeniul managementului imigrației sigure și ordonate prin modificarea procesului de consultare prealabilă a vizelor și modificarea procedurilor de eliberare a invitațiilor pentru străini.

Ultimul Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024, prevede la capitolul „Pace în țară și securitate pentru cetățeni" (Raport 2024) că în gestionarea frontierelor și migrației, au fost implementate reglementări pentru un sistem

integrat de management al frontierei, incluzând tehnologii moderne precum dronele și identificarea biometrică. Inspectoratul General al Poliției de Frontieră a fost dotat cu echipamente specializate pentru combaterea migrației ilegale, iar prin înființarea Unității de Informații privind Pasagerii, controlul migrației a fost îmbunătățit semnificativ. Acordurile bilaterale semnate pentru facilitarea readmisiei persoanelor aflate în ședere ilegală au contribuit și ele la îmbunătățirea securității naționale.

CONCLUZII

Cercetările arată că Pandemia COVID-19 a avut un impact profund asupra migrației tinerilor din Republica Moldova, reducând temporar mobilitatea internațională și determinând o creștere a migrației de revenire. În perioada post-pandemică, intențiile de plecare s-au reactivat treptat, însă cu o orientare preponderent temporară, ceea ce sugerează o schimbare de perspectivă, migrația fiind tot mai des percepută ca o etapă de formare și acumulare de experiență, nu ca o soluție definitivă.

Analiza datelor empirice (2020–2023) indică o scădere constantă a intențiilor de plecare pentru totdeauna, în special în rândul tinerilor de 16–24 de ani, concomitent cu o creștere a ponderii celor care declară că nu ar pleca deloc. În perioada post-pandemică, motivațiile de migrațiune ale tinerilor au devenit mai complexe. Factorii economici, în special lipsa oportunităților de muncă și veniturile scăzute continuă să domine, însă câștigă importanță motivațiile afective, educaționale și de securitate personală, accentuate de contextul geopolitic regional.

Persistența dorinței de plecare este alimentată de diferențele majore dintre Republica Moldova și statele de destinație în ceea ce privește nivelul de trai, oportunitățile profesionale și încrederea în instituții. În aceste condiții, politicile publice trebuie să se concentreze pe consolidarea oportunităților interne pentru tineri, stimularea revenirii și susținerea unei migrații sigure și circulare, care să contribuie la dezvoltarea durabilă a societății. Programele guvernamentale trebuie să fie mai complexe, structurate pe segmente clare ale populației care intenționează să migreze și cu aplicabilitate mai bună, acoperite de posibilități financiare extinse.

Specificări privind utilizare AI

În procesul de elaborare a articolului a fost folosit în calitate de asistent modelul lingvistic ChatGPT (versiunea GPT-5), dezvoltat de OpenAI. Instrumentul a fost folosit în etapele inițiale pentru selecția a două surse bibliografice suplimentare din sursele deja existente în bazele de date (https://ibn.idsi.md/ro), cu privire la migrația tinerilor în perioada COVID-19. Modelul lingvistic a fost folosit și la sfârșit pentru redactarea listei bibliografice finale, conform cerințelor, în stil Chicago.

Toate sugestiile generate au fost validate, corectate și completate prin control analitic manual și prin reflectarea proprie asupra materialului. Conținutul final, analiza, interpretările și selecția surselor aparțin integral autorilor.

BIBLIOGRAFIE

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. n.d. „Migrația.” Accesat la 11 septembrie 2025.https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/34.

Blocul Comuniștilor și Socialiștilor. 2021. Program electoral Blocul Comuniștilor și Socialiștilor. Accesat la 24 septembrie 2025.https://alegeri.md/images/5/5d/Program-electoral-becs-2021.pdf.

Crîșmaru (Mașcăuțeanu), Mariana. 2024. „Explorarea intențiilor de migrație ale studenților din învățământul profesional și superior: analiză comparativă.” În Creșterea economică în condițiile globalizării, ed. 18, vol. IV, 207–216. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM. https://doi.org/10.36004/nier.cdr.18.2024.

Gagauz, Olga, Tatiana Tabac, și Irina Pahomii. 2023. „Depopulation in Moldova: The Main Challenge in the Context of Extremely High Emigration.” Vienna Yearbook of Population Research 21: 1–25. https://doi.org/10.1553/p-ke2z-76zz.

Grigoraș, Maria. 2023. „Impactul migrației asupra binomului țară-abandonată – țară-gazdă.” Economica 4 (126): 44–55. https://doi.org/10.53486/econ.2023.126.044.

Guvernul Republicii Moldova. 2021. Program de activitate al Guvernului „Moldova vremurilor bune”. Accesat la 26 septembrie 2025. https://gov.md/sites/default/files/media/documents/2025-03/programul_de_activitate_al_guvernului_moldova_vremurilor_bune.pdf.

Guvernul Republicii Moldova. 2023. Program de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”. Accesat la 27 septembrie 2025. https://gov.md/sites/default/files/media/documents/2025-03/program_de_guv-final_ro.pdf.

Guvernul Republicii Moldova. 2024. Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2023. Accesat la 28 septembrie 2025. https://gov.md/sites/default/files/media/documents/2025-03/raport_consolidat_guvern_2023_final1_0.pdf.

Guvernul Republicii Moldova. 2025. Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024. Accesat la 28 septembrie 2025. https://gov.md/sites/default/files/media/documents/2025-04/Raportul%20cu%20privire%20la%20activitatea%20Guvernului%202024.pdf.

Hachi, Mihai, Stela Morozan, și Marina Popa. 2021. „Challenges of Return Migration to the Republic of Moldova in the Context of International Migration Flow.” Eastern European Journal for Regional Studies 7 (2): 41–58. https://doi.org/10.53486/2537-6179.7-2.03.

Ivan, Claudiu, și Tatiana Tabac. 2022. Intenții de emigrare și fertilitate: factori explicativi și implicații demografice. Chișinău: Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova; Biroul Național de Statistică; UNFPA Moldova; NIDI-GGP. Accesat la 5 septembrie 2025. https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/intentii_de_emigrare_si_fertilitate._factori_explicativi_si_implicatii_demografice_15.09.22_2.pdf.

Moșneaga, Gheorghe. 2023. „Migrația cetățenilor Republicii Moldova în Uniunea Europeană: cauze și perspective.” În Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației, vol. 10, partea I, 65–75. Cahul: Tipografia CentroGrafic SRL.

PAS. 2021. Program electoral PAS 2021. Accesat la 23 septembrie 2025. https://alegeri.md/images/a/ad/Program-electoral-pas-2021.pdf.

Partidul ȘOR. 2021. Program electoral ȘOR. Accesat la 23 septembrie 2025. https://alegeri.md/images/7/7f/Program-electoral-sor-2021.pdf.

Popa, Marina și Olivia Plămădeală. 2023. „Trends and Opportunities for the Young Human Factor in the Context of International Migration of the Workforce.” În EURINT 2023: Widening Knowledge for a More Resilient European Union, 128–143. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Sainsus, Valeriu. 2023. „Impactul economic al emigrării forței de muncă din Republica Moldova și caracteristicile demografice ale acesteia.” În Securitatea umană și socială în statul democratic, 282–288. Chișinău: Print-Caro SRL.

Social.gov.md. 2024. Acordurile bilaterale în domeniul securității sociale încheiate de Republica Moldova. Accesat la 26 septembrie 2025. https://social.gov.md/wp-content/uploads/2024/01/Acorduri.pdf.

Tabac, Tatiana. 2021. „International Migration and Population Changes in Moldova.” Economy and Sociology 2: 94–102. https://doi.org/10.36004/nier.es.2021.2-08.

UN Department of Economic and Social Affairs. n.d. The 17 Goals. Accesat la 21 septembrie 2025. https://sdgs.un.org/goals.

United Nations. 2024. International Migrant Stock 2024: Key Facts and Figures. UN DESA/POP/2024/DC/NO. 13. Accesat la 5 septembrie 2025. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2025_intlmigstock_2024_key_facts_and_figures_advance-unedited.pdf.

Viitorul.org. 2025. „În 2025, intenția moldovenilor de a migra este cea mai mică din ultimii nouă ani, sondaj.” Accesat la 11 septembrie 2025. http://viitorul.org/ro/content/%C3%AEn-2025-inten%C8%9Bia-moldovenilor-de-migra-este-cea-mai-mic%C4%83-din-ultimii-nou%C4%83-ani-sondaj.

The precarious socio-economic conditions in the Republic of Moldova are determining factors of massive migration, with the emphasis placed on young people and the active labor force. Migration trends are determined by the choice of better living conditions, obtaining higher incomes, the possibility of providing children with better schooling conditions and the prospect of a secure future. During the global COVID-19 pandemic, international migration flows from the Republic of Moldova experienced a significant decrease, and the net migration rate decreased to 3–2.5‰, compared to previous values of 9–18‰. In the post-pandemic period (2022 – present) we are witnessing a reactivation of migration intentions, which must also be understood in the context of structural and motivational factors that have persisted for several years. As highlighted in the literature, the high level of migration, especially among young people, reflects the population's discouragement towards the social and professional opportunities available in the country: limited opportunities for professional advancement, difficulty in obtaining a stable and well-paid job, and the perception of a low quality of life. In these conditions, the authorities have set themselves several objectives in order to improve the existing situation. The objectives largely stem from the electoral provisions presented in the 2021 parliamentary elections, reflected in the governing programs of the Gavriliță Government (2021–2023) and the Recean Government (2023 – present). Although a trend towards improving living and working conditions is observed, it is due to massive investments from European funds, not necessarily to the government's capacity to lead the Republic of Moldova towards a better life.

***Keywords**: youth migration; migration motivations and trends; migration flows; COVID-19 pandemic; programmatic provisions; government policies; living conditions; working conditions.*

Primit: 08.11.2025 *Acceptat: 04.02.2026*